

Aprenent valencià

Maria va aprovar l'any passat l'examen del B2 de valencià i enguany vol continuar estudiant el C1. Com que té uns quants dubtes, telefona a l'oficina de Promoció del Valencià de l'ajuntament. Al telèfon, parla amb Vicent, el tècnic de promoció del valencià.

1 (Àudio 1) Escolta la conversa telefònica i tria l'opció adequada. Pots escoltar-la dues voltes:

- Els blocs de continguts de l'examen del C1 s'agrupen en...
 - tres blocs.
 - quatre blocs.
 - cinc blocs.
- El C1...
 - incorpora molts continguts nous.
 - és un nivell de continuïtat amb el B2.
 - té continguts molt similars al B2.
- El programa avançat d'educació plurilingüe...
 - fa totes les assignatures en valencià.
 - fa moltes assignatures en valencià, i alguna en anglés i castellà.
 - és l'únic programa que garanteix l'aprenentatge de valencià, castellà i anglés.
- Marta va aconseguir la faena a Bèlgica...
 - perquè tenia un bon nivell d'anglés.
 - perquè anava a totes.
 - perquè gràcies a tindre el B2 de valencià, demostrà que era trilingüe.
- Els autors del llibre C1 d'Andana Editorial són...
 - professors de valencià.
 - professors de valencià i tècnics lingüístics.
 - professors de valencià, tècnics lingüístics i escriptors.
- L'amiga infermera de Maria és...
 - de Requena.
 - d'Utiel.
 - de Bunyol.

A continuació tens la transcripció de la conversa telefònica.

MARIA. Bon dia, és l'oficina de Promoció del Valencià?

VICENT. Molt bon dia. Ací és. Sóc Vicent. Digueu.

MARIA. Ah, Vicent? Vam parlar l'any passat. Vaig telefonar perquè volia aprendre valencià i no sabia en quin nivell matricular-me.

VICENT. Cert, justa la fusta! I com et va anar?

MARIA. Molt bé. Vaig aprovar l'examen i ja tinc el títol del B2. La part oral em va costar una miqueta més, perquè em

faltava pràctica, i la vaig aprovar a la segona convocatòria. Per a practicar em vaig apuntar al Voluntariat pel Valencià i a un club de lectura, per a llegir i comentar llibres.

VICENT. La veritat és que ara parles molt bé. I què vols fer? Continuar estudiant?

MARIA. Sí. Com que el B2 em va anar molt bé, m'he animat a continuar amb el C1. Però m'han dit que la prova és diferent.

Campanya Mou-te pel Valencià.

Drets lingüístics

2n

Transmet i ensenya el valencià als teus fills. Les llengües que es transmeten són les que viuen.

 el tempir

Drets lingüístics

4t

Respecta i valora totes les llengües, i demana el mateix tractament per al valencià.

 el tempir

Drets lingüístics

6é

Expressa't bé en valencià. Eres un exemple per als xiquets i per a qui l'està aprenent.

 el tempir

Drets lingüístics

8é

Consumeix productes culturals vehiculats en valencià (literatura, cinema, teatre, música, etc.) i fes-los conèixer a les teues amistats.

 el tempir

Drets lingüístics

10é

Exerceix els teus drets lingüístics. Demana sempre que pugues els serveis en valencià. Hi tens dret.

 el tempir

1

Àrea 1

Comprensió oral

- Aprenent valencià

 el tempir

Àrea 2

Comprensió escrita

- Anem de rondalles
- Viatjant i llegint. Enric Valor i Penàguila

 el tempir

Àrea 3

Estructures lingüístiques

- Les variants lingüístiques
- Repassem les vocals obertes i tancades
- Repassem l'accentuació, els apòstrofs i els diftongs

 el tempir

Àrea 4

Expressió escrita

- Lèxic. Els oficis i la ciutat. Locucions i frases fetes

Àrea 5

Expressió i interacció oral

- El futur laboral
- El perfil: Joan Olivares

Autoavaluació: prova model

 el tempir

Més difícil, ai, quina por! Me la podries explicar?

VICENT. Per descomptat! En realitat, la prova és similar. L'única diferència és que s'agrupen els continguts. Al B2, recordaràs que l'examen tenia cinc blocs: comprensió oral, comprensió escrita, estructures lingüístiques, expressió escrita i expressió i interacció orals. Al C1, com al C2, els blocs es redueixen a tres: comprensió, expressió i interacció escrites, que val un 30% de la nota; les estructures lingüístiques (gramàtica i ortografia), que val un altre 30%, i, finalment, hi ha una part de comprensió, expressió i interacció oral, que puntua un 40%. I ja saps que, com sempre, la prova s'aprova amb un sis entre les tres seccions.

MARIA. Ai, vols dir que serà més difícil que l'any passat?

VICENT. No, i ara! És una continuïtat. Fet i fet, si fulleges els continguts, són els mateixos que al B2, si fa no fa, però amb un grau d'aprofundiment i exigència més alt. Es tracta d'adquirir un nivell mitjà de coneixement i ús de la llengua.

MARIA. I un preguntat. Tinc uns nebots que van a escola. I la meua germana em pregunta si quan acaben, com que donen valencià, tindran el títol.

VICENT. Depén. Quin programa lingüístic segueixen? L'inicial, l'intermedi o l'avançat? En l'inicial, ho fan quasi tot en castellà, i tan sols tenen l'assignatura de valencià i poc més. Això no capacita per a dominar valencià i no es dona cap acreditació. En canvi, si segueixen el programa plurilingüe avançat, amb assignatures en valencià i també en anglés, quan acaben l'escolarització obligatòria tindran el títol del B2, en valencià i en anglés.

MARIA. Sí, això està molt bé. La meua germana em va explicar que feren una reunió de pares, per a explicar-los els programes. I el centre on estudien aconsellà triar el programa avançat, el que té més hores de valencià i d'anglés. La meua germana no ho veia molt clar, perquè nosaltres som de família castellanoparlant i de valencià, poc. Però jo la vaig animar i ara està contentíssima. Els xiquets dominen i aprenen les tres llengües, castellà, valencià i anglés.

VICENT. Aleshores, tindran l'acreditació. Hui en dia és molt necessària. Si vols accedir a la funció pública, és necessari posseir una competència lingüística en les dues llengües

oficials. Tinc una amiga, d'Utiel, castellanoparlant, que l'any passat es va presentar a oposicions de sanitat. És infermera. El cas és que s'havia tret el títol del B2. Va fer l'examen d'oposició, el va aprovar i gràcies als punts que li donava el B2, va poder triar la plaça que li interessava. Altres companyes, valencianoparlants, que estan en borsa, no van poder triar la plaça que volien per falta de punts.

MARIA. Sí. Deixa'm que et conte un cas com un cabàs, d'una altra amiga meua. Marta, també del ram de l'administració, se'n va anar fa poc a treballar a Bèlgica. Va enviar el currículum i li feren una entrevista per a una multinacional. Volien gent competent i que sabera idiomes. Ella va presentar tots els títols que tenia. La major part dels aspirants tenien només els títols del B2 d'anglés. Ella era de les poques que tenia la titulació d'anglés i una altra llengua, el B2 de valencià. Li van donar la faena perquè puntuava ser trilingüe, i dominar tres llengües. Veges per a on, saber valencià li va aprofitar també a l'estranger. A més a més, com que el va aprendre de menuda, la va ajudar a aprendre llengües estrangeres.

VICENT. Els xiquets que aprenen valencià i castellà a l'escola tenen més facilitat mental per a adquirir altres llengües estrangeres. Però només dominaran el valencià si cursen un programa avançat. El castellà està molt present a la societat i als mitjans de comunicació i també l'aprenen, sense problemes. Pel que comentava, els títols de la JQCV i de l'Escola d'Idiomes s'han adaptat al marc de referència europeu i tenen validesa oficial, allà on vages. Són una oportunitat magnífica per a ampliar la cultura i els horitzons, partint del que tenim més pròxim, la llengua pròpia i històrica dels valencians que hem de conservar i valorar.

MARIA. Enguany també organitzeu cursos de valencià? No sé si hi podré anar. Tinc un horari complicat. M'han dit que hi ha una aula oberta?

VICENT. Sí. Pots seguir un curs de valencià en línia. Ara bé, t'aconsejo que intentes vindre al presencial. Sempre aprendràs i t'obligaràs més.

MARIA. I quin llibre de text em recomanaries? L'any passat vaig seguir *Fer via*, d'Andana Editorial, per al B2.

VICENT. Si et va agradar, continua amb el C1 d'Andana. L'ha elaborat el mateix equip de professionals, que com ja deus saber, són professors de valencià, tècnics lingüístics i escriptors. Els altres alumnes amb qui he parlat també van quedar satisfets del llibre. Té unes explicacions ben clares, una bona bateria d'activitats i models d'exàmens.

MARIA. Aleshores, ho tinc clar. I quan comença el curs?

VICENT. El curs comença al novembre. Però t'hi has d'apuntar a l'octubre. I els exàmens ja saps que són al juny, depén del nivell, i t'hi has d'apuntar a l'abril. Hi ha una segona oportunitat al setembre.

MARIA. Crec que ja ho tinc clar. Moltes gràcies per la informació.

VICENT. Ha sigut un plaer tornar a parlar amb tu.

La cançó: Pau Alabajos

2 (Àudio 2) Tot seguit tens una cançó de Pau Alabajos, un molt bon cantant valencià. Escolta-la i completa els buits. Et recomanem l'enllaç de Youtube amb el vídeo.

66
 Vídeo Youtube: www.youtube.com/watch?v=i5agtlhHnOQ
99

No el nas en Santa Maria del Fiore,
 no el Ponte Vecchio
 esquivant deu mil turistes,
 no fotografies
 ni una mísera postal
 de la cúpula gegant de Brunelleschi.

Mai no hem visitat la galeria dels Uffizi,
 no hem vibrat amb l'obra mestra
 dels pintors
 No hem pujat al Belvedere
 ni hem vist als nostres peus.
 No hem posat un al nostre amor etern.

Però em conec de
 els teus ,
 la geografia del teu cos,
 cada del dormitori
 on hem plantat cara a l'hivern,
 cada de tu,
 cada constel·lació que dus
 gravada a la pell de l'esquena.
 No hem junts en la plaça de la Signoria,
 no hem vist el palau dels Pitti,

ni el *David* de Miquel Àngel.
 No hem una moneda dins de la font del Neptú,
 ni hem contemplat l'altar de Santa Croce.

Però em conec de memòria
 els teus llençols,
 la geografia del teu cos,
 cada racó del dormitori
 on hem plantat cara a l'hivern,
 cada centímetre de tu,
 cada constel·lació que dus
 gravada a la pell de l'esquena.
 Reconec perfectament
 l'alarma del despertador,
 la nostra roba en un ,
 tantes que no hem vist
 i crec que no veurem mai,
 cada recurrent,
 mil en paper
 i adéus contra rellotge.

Anem de rondalles

T'agrada viatjar? Et presentem un parell d'opcions que combinen natura i cultura. La casa rural Valor de Penàguila, que porta el nom del nostre il·lustre escriptor Enric Valor. I la casa rural El Castellot de la Vall de Gallinera. L'una i l'altra ens han enviat les seues propostes. Però hem tingut un problema informàtic i se'ns ha desordenat i trabucats la informació.

3 Ordena els paràgrafs segons que facen referència a una o l'altra.

Anem de rondalles: la casa rural Valor de Penàguila

Fragments: , , ,

Casa rural El Castellot

Fragments: , , ,

- A la Vall de Gallinera, fruïm de diversos esdeveniments: el segon diumenge de cada mes hi ha el Mercat de la Foradà, un mercat diferent on gojar de la gastronomia, l'artesanía i l'agricultura en un ambient familiar; al juny, la Festa de la Cirera, amb el divertit concurs mundial de llançament de pinyols de cirera, i un parell de vegades l'any, s'hi produeix el moment màgic de l'alineació solar de la Foradà, en els solsticis de primavera i tardor. També organitzem rutes nocturnes sobre llegendes, com ara «La nit de bruixes i misteri», per Sant Joan, i la ruta històrica «Jaume I versus Al-Azraq». Una experiència que no oblidareu.
- Inspirada en la rondallística arreplegada per Enric Valor a Penàguila, cada habitació porta el nom d'una història meravellosa: «I queixalets també!», «Esclafamuntanyes», «El dimoni fumador», «El castell del Sol» i «Home roig, gos pelut i pedra redona». Habitacions per a parelles, famílies o grups d'amics amerades de l'encant i la fantasia que ens envolta. Un lloc per a relaxar-se i evadir-se de la rutina del dia a dia.
- El Castellot disposa de quatre habitacions dobles i una de quàdruple. Totes tenen bany interior, eixugador, Wi-Fi i televisió plana amb connexió USB. I el més important... murs de pedra ben grossos que protegeixen la vostra intimitat perquè pugueu relaxar-vos... o no. També podreu gaudir lliurement de tota la casa. El porxe, el saló amb llar de foc, el racó de jocs i la biblioteca, la terrassa... El porxe es va restaurar conservant tots els elements originals com a mostra de l'arquitectura tradicional de la zona, amb trespol encanyissat a dos aiguavessos i grans murs de pedra.
- Una casa rural familiar, amb totes les comoditats modernes i respectuosa amb el mobiliari i la decoració original d'un edifici senyorial de finals del segle XIX. Un ambient familiar, amb només unes quantes habitacions, confortables i espaioses.

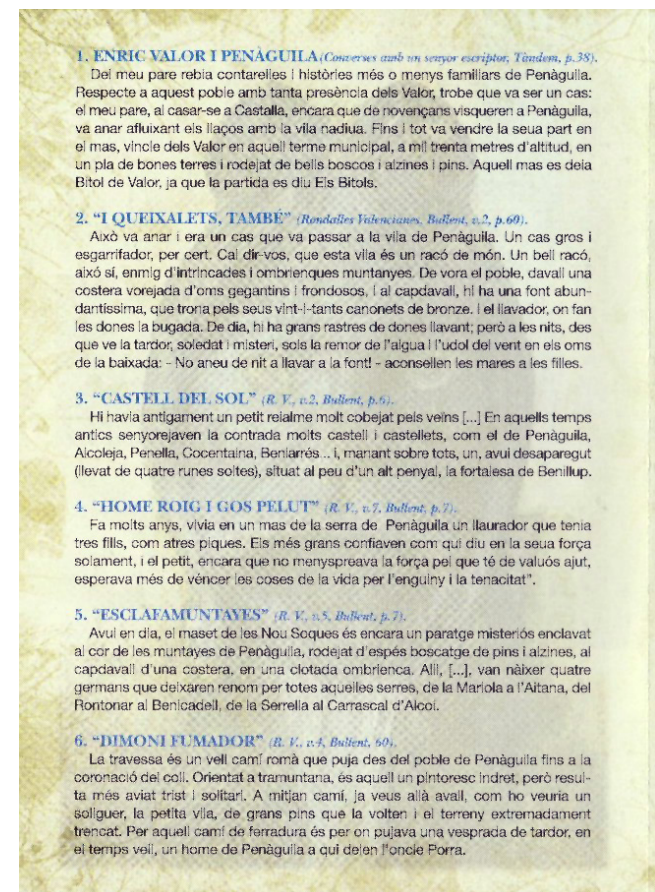
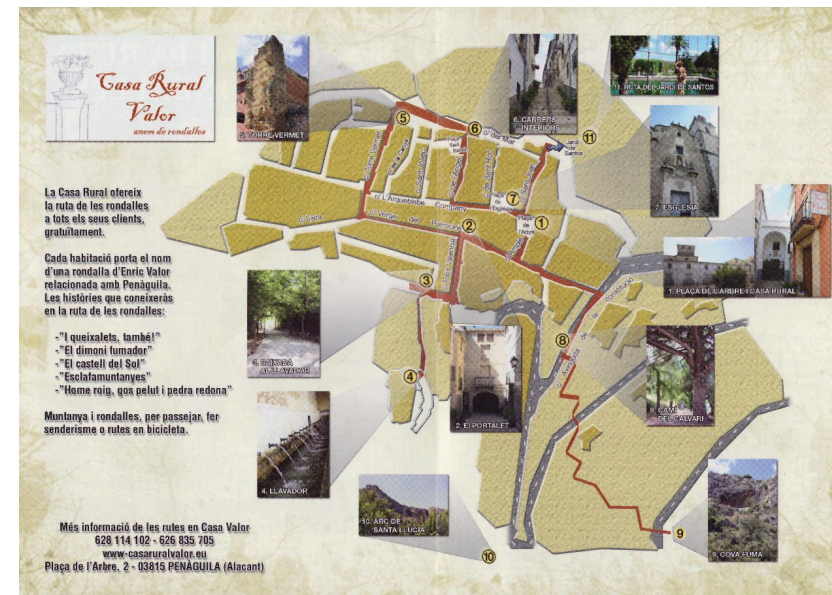
- Com en tot conte o llegenda, no poden faltar els menjars i les begudes màgiques. I què més fantàstic que els menjars casolans i els vins més exquisits? Els podeu tastar als nostres tres menjadors interiors, com també a la gran terrassa. Amb menús especials, com ara el dedicat a Enric Valor, en les Trobades de Contacontes del maig, o el menú de bolets, al novembre. Els propietaris de la casa, Joan Carles i Llum, vos rebran com a amics i companys de viatge i tractaran de fer la vostra estada tan acollidora com siga possible.
- Amagada al poble de Penàguila, un llogaret de poc més de tres-cents habitants, en paraules d'Enric Valor, «Un bell racó de món entre ombrienques muntanyes», hi ha una casa que dins de les façanes guarda cinc rondalles. És la casa rural Valor. A l'entrada trobem seients que conviden al descans del viatger vora el foc a l'hivern i a la frescoreta dels rebedors de les cases velles a l'estiu.
- Hola, som Joanjo i Sílvia. El Castellot era la casa dels nostres avantpassats i ara pot ser també la vostra. Unes quantes generacions de la família Seguí han habitat aquesta antiga casa de pedra, al poblet d'Alpatró, de poc més de dos-cents habitants. Ara està a la vostra disposició perquè pugueu descansar amb les persones que més vos estimeu.
- A la Vall de Gallinera podeu fer excursions a la natura i de senderisme, podeu visitar els poblets d'Alpatró, Benialí, les pintures rupestres del Pla de Petracos o, fins i tot, agafar el cotxe i baixar a les platges d'Oliva. També podeu fer la ruta d'Al-Azraq i, si veniu per primavera, admirar l'esclat dels cirerers en flor.

En ruta amb Enric Valor i les rondalles de Penàguila

Observa el mapa de la ruta literària per Penàguila, basada en l'obra i les rondalles d'Enric Valor. Llig també el tast de textos sobre Valor del díptic. En acabant, tria l'opció correcta en cada cas.

- El pare d'Enric Valor...**
 - va nèixer a Penàguila, però afluixà la relació en pocs anys.
 - va nèixer a Castalla, però visitava Penàguila.
 - va nèixer a Penàguila i hi conservà algun lligam, fins que va vendre un mas.
- El llavador de Penàguila...**
 - és un paratge molt bonic per a visitar.
 - és un paratge al final d'una costera d'oms, amb una font de vint canons.
 - és un lloc molt concorregut de dia i solitari de nit.
- Prop de Penàguila hi ha diversos castells...**
 - Alcoleja, Penella, Cocentaina, Beniarriés i Benillup.
 - Alcoleja, Penella, Cocentaina, Beniarriés i un de desaparegut, Benillup.
 - però llevat d'alguns, la resta ja no existeixen.
- En un mas de la serra de Penàguila vivien tres germans:**
 - els grans, forçuts, i el menut, espavilat.
 - dos alts i un de baixet, però més llest que la fam.
 - els tres forts i llestos.
- En la ruta dedicada a Enric Valor visites...**
 - els carrers de Penàguila, el llavador i la Coveta Fumà.
 - els carrers de Penàguila, el llavador, el jardí de Santos i uns quants paratges pròxims.
 - el barri antic i els monuments més rellevants.
- L'oncle Porra apareix en la rondalla...**
 - El dimoni fumador.
 - Esclafamuntanyes.
 - I queixalets, també.

Les variants lingüístiques

La variació lingüística existeix en totes les llengües del món. Els parlants no utilitzen la llengua sempre de la mateixa manera, l'adapten a diversos factors: la procedència geogràfica, el nivell de formalitat, la situació social, el registre, l'àmbit d'ús. Les variants lingüístiques més rellevants són:

Variants històriques o diacròniques

Són els canvis d'una llengua al llarg del temps. Per exemple, l'anglès antic o el castellà medieval respecte a l'actual, o el model de llengua del *Tirant* (segle xv) en comparació amb els sainets d'Escalante (segle XIX) o amb el valencià actual. Dins de les variants històriques també hem de considerar les variants generacionals. És a dir, paraules o expressions utilitzades, per la generació dels nostres avis que no han passat a nosaltres. Serien exemples de variants generacionals: *promés, nuvi, company sentimental o transistor, ràdio, mp3*, etc.

Variants socials o diastràtiques

Són els canvis en l'ús de la llengua respecte al grup social o humà del qual formen part els parlants. Per classe social, sexe, nivell d'estudis... Per exemple: la manera de parlar dels coents, dels *macarres*, de les *xonis*, etc.

Variants geogràfiques o diatòpiques

Les diferències que presenta una llengua segons la procedència geogràfica dels parlants. N'hi ha en totes les llengües. El castellà no es parla igual, en el nivell popular, a Cadis que a Múrcia, a Toledo que a Saragossa. I encara més si el comparem amb els països d'Amèrica del Sud, Cuba, Argentina, Colòmbia... Hi ha diferències de pronúncia i lèxic més que notables. En el nostre cas, la llengua catalana també presenta variants geogràfiques. Hi ha el català oriental i el català occidental, amb diverses variants internes que donen riquesa i diversitat a la llengua.

Variants funcionals

Les variants funcionals depenen d'una professió o activitat professional. Són paraules i expressions pròpies d'un determinat grup professional, amb formació i experiències compartides. S'hi estudien també els registres d'especialitat, el vocabulari específic que dominen els especialistes d'una ciència o d'un ofici (medicina, mecànica, electrònica, biologia, etc.).

Variants geogràfiques o diatòpiques	català oriental i català occidental
Variants històriques o diacròniques	edat mitjana, segle d'or, decadència, prenortiva
Variants socials o diastràtiques	argots socials (esnobs, delinqüència...)
Variants funcionals o diafàsiques	registres o vocabularis específics, estàndard, ideolecte

Il·lustració *El arbre de les llengües del món* de Minna Sundberg.

Registres lingüístics

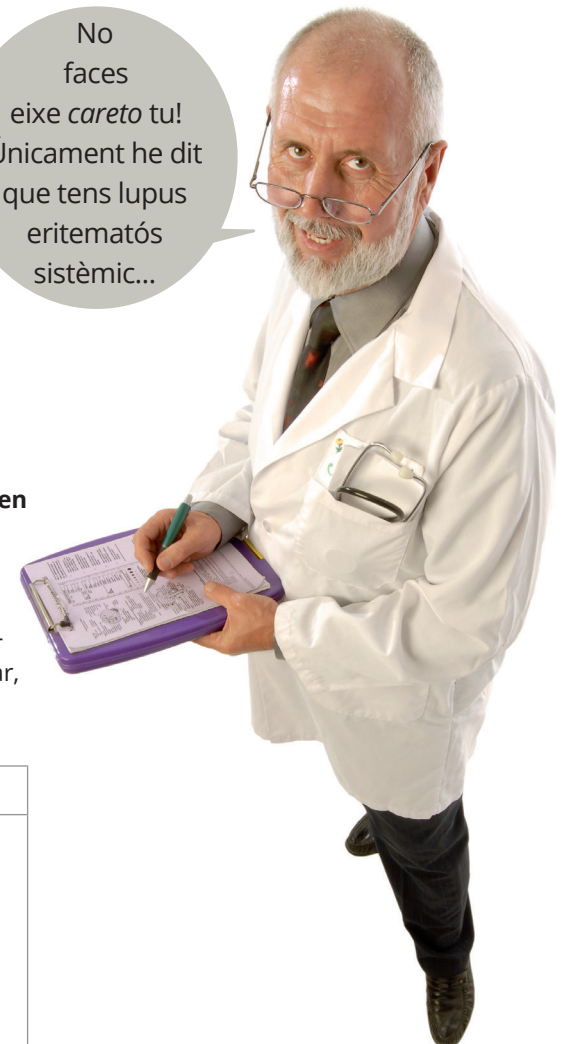
Els parlants adapten l'ús de la llengua a les diferents situacions comunicatives. Per això no parlem d'usos correctes o incorrectes de la llengua, sinó d'usos adequats o no adequats a la situació comunicativa. En la llengua hi ha registres formals (estàndard, científic i tècnic, jurídic i administratiu, periodístic, publicitari i literari) i registres informals (familiar, vulgar, col·loquial i argots).

Els àmbits d'ús són les diferents situacions comunicatives en què fem servir la llengua. Depenen de diversos factors: el tema (general o específic), el canal (oral, escrit, audiovisual), el grau de formalitat o confiança entre els interlocutors (vulgar, col·loquial, familiar, estàndard o mitjà, formal) i la intenció (objectiva o subjectiva).

La llengua s'usa en uns determinats àmbits d'ús. Els àmbits d'ús es defineixen com els conjunts d'ocasions o de situacions en què una llengua es fa servir. Hi ha àmbits d'ús formals o públics i àmbits d'ús informals o privats. Els àmbits formals requereixen d'un llenguatge més elaborat (discursos, conferències, administració, mitjans de comunicació, educació...); els àmbits informals permeten usos més espontanis i col·loquials (família, amics...).

Classificació dels registres lingüístics	
Formals	Informals
Estàndard	Familiar
Científic i tècnic	Vulgar
Jurídic i administratiu	Col·loquial
Periodístic	Argot
Publicitari	
Literari	

No faces eixe *careto* tu! Únicament he dit que tens lupus eritematos sistemàtic...

4 Classifica les paraules de la llista segons el registre al qual pertanyen. Tin en compte que moltes de les paraules del registre col·loquial no són normatives i no estan acceptades en altres registres.

careto, cara, rostre, faç, semblant, anar-se'n de pressa, aquesta persona, no comprenc, falta a classe, pipar-la a la primera, un tio, *furular*, organització ineficaç, fer fugina, un individu, t'ho muntés malament, copsar, absentisme escolar, mofa, pegar a fugir

Col·loquial	Mitjà o estàndard	Formal o culte
conya	broma, burla	

5 Els textos següents presenten un ús no adequat de la llengua. Llig-los atentament i respon a les preguntes.

Text A

Admirada i caríssima senyora: Jo, que de vós sóc enamorat, em prenc la llibertat de prendre la paraula per trametre-vos aquestes humils lletres. Oh, bella sense par, lliri entre cards! Vós que destaqueu entre totes les dones, com una rosa enmig d'un bancal de carabasses, escolteu la meua pregària. Concediu-me la mercé que vos demane, oh, alta deessa!, i accepteu d'acompanyar-me demà, al cine, per veure *El planeta dels simis*.

Atentament, el vostre noviet de tota la vida, Pep.

Text B

Ei, col·lega. Que toque pel rotllo de l'anunci. Que vull guanyar peles, tu. A l'anunci posa que busqueu un mecànic. Jo de cotxes, ferros, olis i parides per l'estil, no en tinc ni punyetera idea. Ni ganes tampoc. Jo el que vull és cobrar a final de mes. Estem o no estem? I no sóc barat, eh? Que jo per menys de cent mil al mes no clave el nas per ací. Vinc un parell d'hores al dia, em pose al portal a veure passar les xicones i, en cansar-me, me'n vaig a dormir a casa. Estem o no estem?

Text C

Senyoreta Empar Civera: Em pose en contacte amb vosté, des de la comissaria, per a comunicar-li una notícia que li produirà tant de plaer conéixer com a nosaltres contar-li-la. Fa un parell de dies va denunciar la desaparició del seu cotxe. Doncs bé, ja pots alegrar-te, perquè l'hem trobat. La seva tartana de quatre rodes ha aparegut vora riu. Uns manguis li la van pispar, noia, i l'han deixada sense rodes i totalment desballestada. Ja pot amanir recursos econòmics per a comprar-se un carro nou o una dotzena d'espardenyes per anar a peu.

Respectuosament, i sense cap més particular, la saluda el sergent Martí, de la policia municipal.

- a) Tenen el nivell de formalitat adequat a la situació? Quin nivell usaries en cada text? Digues l'àmbit d'ús adequat de cada text.
- b) Mantenen el mateix grau de formalitat i especificitat (lèxic formal i col·loquial, terminologia, variant dialectal...)? Especifica'n la variant geogràfica i el registre.
- c) Compleixen la intenció comunicativa tal com seria d'esperar?

6 Completa la graella indicant on classificaries cada context i cada ús:

Context: relacions personals, mitjans de comunicació, institucions públiques, obres de creació, educació i investigació

Usos concrets: lleis, novel·la, classes, premsa, converses familiars, ràdio, revistes científiques, informatius, instàncies, publicitat, teatre, conferències, grup d'amics, poesia, assaig, cartes comercials, *whatsapp*

Àmbit d'ús	Context	Usos concrets
Familiar o col·loquial		
Administratiu		
Periodístic		
Acadèmic		
Literari		

7 Assenyalatotes les marques que indiquen la variant geogràfica de cada text. A quina variant pertany cada un?

Text A

Quan una empresa crea un producte original o en compra els drets al creador, registra una patent. La patent li concedeix l'explotació i comercialització durant un període. Normalment, vint anys, en el cas dels medicaments. Només quan la patent expiri, altres empreses poden utilitzar la fórmula d'un medicament per elaborar el que es coneixen com a genèrics. És a dir, productes amb les mateixes propietats que, posem per cas, una aspirina alemanya, però fabricats per un altre laboratori. L'empresa propietària d'una marca pot entrebancar l'alliberament de la seva patent amb diverses estratègies: de primer, modificant mínimament la composició original, a fi de presentar-la com un producte nou, amb una nova llicència; de segon, demanant pròrrogues o portant el cas als tribunals, en processos interminables.

Traficants de salut, MIGUEL JARA

Text B

Els banyistes s'arremolinaven al voltant. Era el cos d'un home mig enterrat dins l'arena, que els nins havien trobat poc abans. Duia un vestit blau marí, corbata de seda, camisa ratllada. Un lliri de platja marcit li penjava del trau de la solapa. No presentava senyals de violència, però un filet de sang, un regalim de sang coagulada, li sortia dels llavis. El rostre, ulls clucs, era tranquil... Vingué la policia, una ambulància. Li escorcollaren butxaques i butxacons, les entreteles. Només trobaren una estrella de mar, copinyes blanquíssimes i un paper blau escrit a màquina: «Vaig matar-lo amb un llum ram de mar i es ocells fugiren. Només deix, per testimoni, les gavines. Era l'única solució. Ho sent».

Te deix, amor, la mar com a penyora, CARMEN RIERA

Repassem les vocals obertes i tancades

El valencià presenta dos graus d'obertura en les vocals: obertes i tancades. La vocal **a** sempre és oberta i, per tant, si s'ha d'accentuar gràficament, porta el signe obert **à**. La vocal **i** i la vocal **u** són sempre tancades, i si s'accentuen, ho fan tancades així: **í**, **ú**. En canvi, les vocals **e** i **o** poden ser obertes o tancades, en funció de la paraula. Per tant, en posició tònica el valencià diferencia set vocals, mentre que en posició àtona, només cinc. Hi ha unes quantes regles, no generals, per a deduir quan són obertes o tancades.

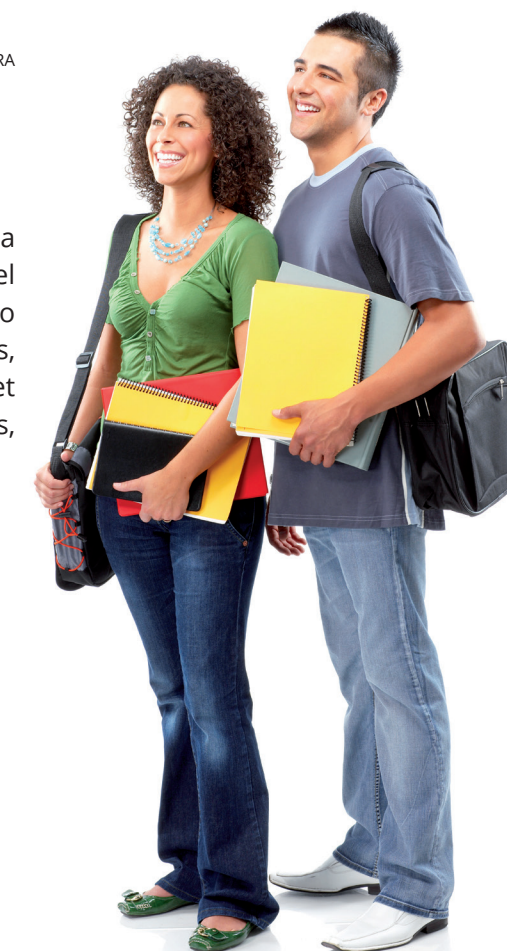
Recordem les més importants:

- Les **e** i **o** obertes es troben només en posició **tònica**.
- Les **e** i **o** tancades es troben **en qualsevol posició**, àtona o tònica.
- Les **e** i **o** obertes passen a ser tancades en els derivats: *cel* > *celestes*, *telèfon* > *telefonar*, *tòs* > *tossada*.

66

Pots practicar la pronúncia de les vocals obertes i tancades en l'enllaç de recursos sonors de la GVA: minerva.edu.gva.es/file.php/1/pra/index.html

99

Paraules amb e oberta Sempre en posició tònica	Exemples
a) Davant de l, l·l, r, rr Excepcions: <i>serp, herba, belga, selva</i>	<i>esquerre, ferro, guerra, serra, terra, arrel, cel, cruel, empelt, fel, gel, melsa, pèl, rebel, tela, novel·la, parcel·la</i>
b) Davant de les paraules amb el diftong eu o de síl·labes amb les vocals i i u. Excepcions: <i>sépia, séquia</i>	<i>cèl·lula, fècula, molècula, perpetu, conveni, evangeli, exèrcit, incendi, misteri, nervi, obsequi, silenci</i>
c) En quasi totes les paraules esdrúixoles. Excepcions: <i>església, llèmena, témpores</i>	<i>anècdota, èxtasi, fèretre, gènere, gènesi</i>
d) En termes científics. Excepcions: <i>castrense, forense, anatema, teorema</i>	<i>acèfal, museu, pètal, telègraf</i>
e) En les terminacions <i>-ecte, -ecta, -epte, -epta</i>	<i>col·lecta, correcte, respecte, precepte, afecte, inepte</i>
f) Altres paraules	<i>deu (numeral), peu, cendra, fideu, divendres, gendre, quimera, Josep, Vicent, Benimuslem</i>

66

Pots millorar la teua pronúncia en veu alta amb el programa Saó de la Universitat d'Alacant. Descarrega'l des de l'enllaç: sa0.dlsi.ua.es/avl/index.php

99

A vegades, l'escriptura d'algunes paraules no es correspon amb la pronúncia. És el que ocorre amb paraules com *València, perquè, què, època, dèspota...* que accentuem obertes per escrit, però que es pronuncien tancades en la parla general.

Hem de tindre en compte que en català oriental s'accentuen obertes algunes terminacions que en valencià fem tancades. Des del punt de vista normatiu, són correctes una opció i l'altra. Però si escrivim o llegim un text, convé adequar-nos a la pronúncia valenciana. És el cas de paraules acabades en *-é, -és, -én (alié, café, cinqué, anglés, burgés)*; els infinitius acabats en *-éixer, éncer* o *-ényer (véncer, conéixer, estrényer)*; la primera i la segona persones de l'imperfet d'indicatiu (*créiem, féieu*). En tots els casos, recomanen l'accentuació tancada. També cal considerar que en català oriental hi ha la vocal neutra *e*, que neutralitza el so de la *a* i la *e* àtones a nivell fònic.

Paraules amb o oberta Sempre en posició tònica	Exemples
a) Davant de i, u. Excepcions: <i>sou</i> (del verb <i>ser</i>) i totes les paraules acabades en <i>-oix: coix, moix, boix</i> , etc. <i>pou, tou</i> tenen les dues pronúncies.	<i>Alcoi, almoina, heroi, troica, elogi, metòdic, misogin, oli, pòdium bou, dijous, moure, nou, sou (salari), ou, ploure</i>
b) En els termes científics i cultes. Excepcions: <i>estómac, pluriforme</i>	<i>amorf, anòmal, autònom, demagog, esòfag</i>
c) En quasi totes les paraules esdrúixoles. Excepcions: <i>fórmula, pólvora, tómbola, tórtora</i>	<i>còlera, història, Diògenes, incòmode, òrfena</i>
d) En les paraules acabades en: <i>-ocl-oca</i> <i>-oig/-oja</i> <i>-of/-ofa</i> <i>-oll-ola</i> <i>-olt/-olta</i> <i>-ort/-orta</i> <i>-ossa</i> <i>-ost/-osta</i> <i>-ot/-ota</i>	<i>albercoc, foc, groc, toca</i> . Excepcions: <i>boc, boca, coca boig, goig, roig</i> . Excepció: <i>estoig xof, pitof, carxofa, garrofa, estrofa bunyol, caragol, dol, camisola</i> . Excepcions: <i>bola, cola, gola, esmola</i> (algunes formes verbals acabades en <i>-ola</i>). <i>desimbolt, sols</i> . Excepció: <i>molt, escoltar esport, fort, sort</i> . Excepcions: <i>cort</i> (admesa oberta i tancada) <i>brossa, crossa, destrossa</i> . Excepcions: <i>bossa, gossa, rossa cost, impost, pressupost</i> . Excepcions: <i>agost, congost, most clot, devot, got, ninot, bubota</i> . Excepcions: <i>bot, brot, nebot, rot, bota, jota, sota</i>

8 A partir de les regles anteriors, classifica les vocals tòniques de les paraules següents segons que siguin obertes o tancades. Encercla les e tòniques, i subratlla les àtones.

herba, subjecte, església, llèmena, fideu, acèfal, pètal, mesencèfal, arrel, ingenu, castrense, misteri, defecte, correcte, cert, concepte, recepta, novel·la, perfecte, etcètera, acadèmia, anècdota, mel, potència, València, selva, Josep, anatema, teorema, divendres, gendre, guerra, ciència, perpetu, serp, belga, forense, témpores, preu

9 Fes el mateix que en l'activitat anterior, ara amb la vocal o. Encercla les o tòniques, i subratlla les àtones.

boig, boc, sota, cost, impost, destrossa, esòfag, molt, boca, tòrax, pròleg, neurosi, escoltar, roca, brossa, grossa, bota, costa, gossa, pot, Alcoi, agost, història, poca, bola, cola, gola, ennuvola, esmola, glòria, mot, nebot, moure, mòdul, xanglot, porta, cresol, bot, fort, estoig, congost, horta, estetoscopi, rossa, most, dòmino, còmoda, gentola, aposta, carxofa, bou, boja, caragol, escola, pigota, groc, òrfena, bossa, clot, granota, grinyol, esport, albercoc, brot, rot, jota

10 Recorda que en les paraules derivades, les e i o tòniques canvien a àtones. Forma derivats de les paraules següents:

ferro	tros	gerència
bajoca	roig	tro
terra	cel	obsequi
mos	història	potència
cendra	pèl	do
mel	bo	clot
bajoca	guerra	bescoll
nervi	so	còmode

Repassem l'accentuació, els apòstrofs i els diftongs

11 Separa en síl·labes (amb ratlles) les paraules següents i encercla els diftongs:

freqüència	desmai	Xàbia	poquet	rei	quatre
següent	quota	preu	país	trau	llengua

Els **diftongs** poden ser:

- **decreixents** (vocal + *i*, vocal + *u*): quan la vocal forta (*a*, *e*, *o*) es troba davant de *i* o *u*, de manera que la intensitat decreix. Per exemple: *mai*, *cau*, *seu*... També: *viure*, *buidar*.
- **creixents**: la vocal forta va després de *u*, de manera que la intensitat creix. Són els grups *q/g + u + a, o*. Davant de *e* i *i*, durà dièresi. Exemples: *guant*, *quota*, *quaranta*; *qüestió*, *pingüí*...
- Els grups *ia*, *ie*, *io* no formen diftong, a diferència del castellà. Exemples: *història*, *sentia*, *dies*...

12 Completa les regles d'accentuació. Posa'n dos exemples:

Les paraules **agudes** són les que tenen l'accent en l'..... síl·laba. S'accentuen quan acaben en

Exemples:

Les paraules **planes** són les que tenen l'accent en la síl·laba. S'accentuen quan

Exemples:

Les paraules **esdrúixoles** són les que tenen l'accent en l'..... síl·laba. S'accentuen

Exemples:

13 Accentua les paraules següents, si cal.

examen, rodamon, bustia, llapis, civic, dema, Pere, arbitre, Australia, lliço, platan, penultim, germa, dia, metal·lic, canço, cançons, mapa

14 Llig les oracions i posa els accents que falten.

Es una persona molt estúpida i maniàtica, un assassi en potencia.

Per aprovar els examens s'ha de treballar moltíssim, tant si fa un dia calorós com plujós, tant si tens el colera com el xarxapio. La meua veïna es molt simpàtica, i li demanare si vol anar al cine amb mi, pero pagant ella la seua entrada, evidentment. Despres que em convida a sopar. Jo posare la propina.

15 Completa les regles de l'apostrofació:

L'article *el* s'apostrofa sempre davant de Exemples:

No s'apostrofa davant de Exemples:

Ni tampoc davant de Exemples:

L'article *la* s'apostrofa davant de Exemples:

No s'apostrofa:

- davant de, per exemple

- quan es pot produir una, per exemple

- davant del nom de, per exemple

16 Col·loca l'article davant de les paraules següents.

..... hipertensió ena iode esmòquing herba
..... hoquei <i>hall</i> indústria índia himne
..... urna <i>hippy</i> enginyer universitat hipoteca

17 En el text, falten els accents, els apòstrofs i les contraccions. Completa'l.

Alexandria va ser la capital de __imperi més vast i poderós, ric i força avançat de __Antiguitat, que s'estenia de cap a cap del Nil. Els antics egipcis van intentar protegir-lo. Primer, el defensaren amb exercits. Solució roïn. Perque, com a poble savi, s'adonaren que un exercit, per gran i espantós que fora, sempre el podia vencer un altre de més gran o més astut. Per el __vei més espavilat. Despres, van construir tombes sumptuoses i inexpugnables, on s'enterren els reis amb les seues riqueses. Finalment, van trobar una nova solució: la paraula. La paraula es, alhora, arma i defensa. Arma per a transmetre el poder del coneixement per a poder-lo utilitzar quan cal. I defensa per a conservar el coneixement i evitar que s'oblidi. Amb aquest objectiu, es construí una gran biblioteca, la biblioteca __Alexandria. __emorme i __immensa biblioteca d'Alexandria, la més gran de tots els temps. Alexandria acumula i preserva de __oblit tot el saber del seu temps. I el saber, en canvi, la feu savia i poderosa. Va ser anomenada __illa del saber i __universitat de la saviesa. Pero quan les legions romanes envaïren la ciutat, li botaren foc i bona part dels papirs de la biblioteca es perderen per a sempre.

18 Accentua o posa dièresi a les paraules següents i subratlla els diftongs que hi trobes.

paisatge	questio	paraigues	quotidia	frecuencia
farmacia	quatre	pingui	esglesia	genuina
perdua	Valencia	pais	examens	mai
monarquia	Maria	sequia	ingenuitat	diurn

19 Accentua, si cal.

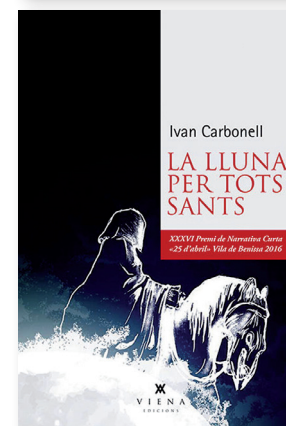
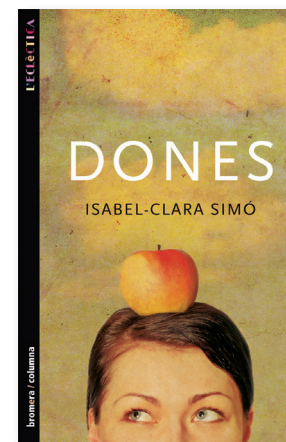
-Que vols, que aguanti més? Doncs no em dona la gana. Passo perque el salari, avui en dia, ja no el cobra ningú; passo perque li donin tots els projectes bons a l'Eustaqui, que vaig col·locar-lo jo, si senyor, jo -i aquí de nou el joc d'assenyalar-se el pit vigorosament, com si estigues a l'esglesia confessant els secrets del seu cor pecador-; jo per mi, per la feia, ja ho saps, muts i a la gabia. Pero, hostia, que em deixin treballar! -va obrir els braços com un Crist-. No es demanar massa, dic jo. Pero, no! D'ença que l'Eustaqui ha engatusat com ho ha fet el Muñoz, d'ença que li fa de manaire, perque això no falla, com més inútils més fatxendes. Ell i la infel·lix la Mari Pau, que fora de donar sabo als qui tenen la paella pel manec no serveix per a res mes...

Dones, ISABEL-CLARA SIMÓ, Edicions Bromera

20 Escriu els articles, les contraccions o els pronoms convenients.

..... capdavall potser no ho podré oblidar mai. Potser serà així, que la por aquella nit haurà de viure en mi eternament, habitant el més profund de les meues entranyes com una pulsio secreta que, per molts anys que les pales del temps li tiren damunt, continuarà vivint sota la terra que ha colgada. El record esborrona ara igual que ahir, em fa escriure papers al dietari que guarde en urna tancada amb clau, sense que ni la dona ho sàpia. Com el primer dia, el record aquella nit continua cremant....., com un ferro roent, com una pedra en flames. Sé que habita les meues pors i que el meu pànic -quan apague el crespol i tot es fa fosc- té el seu nom i el seu dibuix sense il·lusió. Per això, potser, quan estreny el cos de la meua dona i tanque els ulls, el que faig és pensar en ell. Ella a vegades es desperta. «Em fas mal». Encén el llumoli i em mira. «Què tens?» Recaragole com en un malson i em pacifique. Però quan torna la foscor de la nit, obric els ulls i sé que el cos de la meua dona em recorda el de la meua cosina Esther. I que la nit que hi ha fora, darrere de les finestres tancades, és idèntica a la nit que no oblidaré mai.

La lluna per Tots Sants, IVAN CARBONELL, Viena Edicions

Lèxic. Els oficis i la ciutat. Locucions i frases fetes

21 A quina persona recorreries per a...?

- a) guanyar un plet:
- b) dur un missatge:
- c) fer un vestit:
- d) reparar l'aixeta:
- e) emmanisar la cuina:
- f) tallar-te els cabells:
- g) netejar el carrer:
- h) operar-te:
- i) aprendre:

advocat	bidell	capatàs	bomber	cambrer	cangur
cirurgia	disc-jòquei	encarregat	enginyer	brosser	ferrer
missatger	modista	obrer	perruquer	oficinista	pastisser
professor	sastre	realitzador	policia	pintor	xòfer

22 Relaciona les professions anteriors amb un sector.

- Política:
- Economia:
- Indústria:
- Serveis:
- Altres:

25 Agrupa en camps semàntics.

afores, cantonada, carnisseria, xamfrà, raval, illa de cases, fanal, pastisseria, passeig, fusteria, travessia, costera, magatzem, creuer (de carrers), perruqueria, vorera, atzucac, gual, bústia, claveguera, vianant

Localitzacions	Botigues	Elements urbans

23 Quina diferència hi ha entre les parelles de paraules següents.

- avinguda - passeig
- claveguera - clavegueram
- fanal - enllumenat
- cantó - xamfrà
- calçada - vorera
- encreuament - bifurcació
- el gual - l'aparcament
- la bústia - la redona

24 Escriu una oració amb les parelles de paraules següents:

- a) amunt i avall
- b) damunt i davall
- c) prop i lluny
- d) al mig i enmig

26 Completa cada oració amb la paraula del món dels viatges adequada:

bitllet, maleta, motxilla, farmaciola, pressupost, restaurant, hostel, guia, mapa, plànol

Quan visitarem Barcelona vam haver de dur un per a no perdre'ns. Vam comprar dos de primera classe, i pujàrem al millor tren. Per a fer l'excursió s'ha de dur una lleugera. Sempre que viatgem portem amb nosaltres la xicoteta per a casos d'emergència. En el anava inclòs el i els dinars al

27 Classifica els minerals següents:

acer, algeps, ametista, coure, plata, mercuri, bronze, calç, estany, ferro, pissarra, maragda, marbre, petroli, plom, quars, robí, safir, topazi, zinc, carbó

Pedres precioses:

Construcció:

Combustibles:

28 Imagina una situació en què podries fer servir deu de les frases fetes i locucions que hi ha tot seguit. Per exemple: *tindre el cap com un tambor* (una veïna t'ha parat per l'escala i t'ha comptat tota la vida).

tindre el cap com un tambor	tindre la mà trencada
ser una mà foradada	tindre el cap ple de pardals
fer la papallona	fer llàstima
arribar a les mans	arribar lluny
alçar el cap	aguantar el colp
afluixar la mosca	afegir llenya al foc
anar al dret	tindre nas
perdre el cap	vindre d'un pèl
ser el cap de taula	ser un gat vell
dormir com una soca	córrer de boca en boca
unflar el cap	beure oli
traure el geni	anar de ventre
fer camí	deixar-ho córrer
arribar i moldre	tractar a colps
alçar el colze	calfar l'orella

29 Quines accions podries fer en cada moment del dia o de la nit? Per exemple: a altes hores de la nit (tornar a casa després d'una festa).

a altes hores de la nit, al clarejar el dia, al matí, al migdia, al rompre el dia, al vespre, a mitjan matí, a mitja nit, a poqueta nit, a trenc d'alba, a l'hora del dimoni, a l'hora de dinar, a l'hora de sopar, a l'horabaixa

Expressió escrita

30 A partir del vocabulari estudiat, escriu un text entre 180 i 200 paraules en el qual expliques la teua experiència personal amb algun dels professionals següents: un electricista, un llanterner, un advocat o un metge. Pot ajudar-te respondre a les preguntes següents:

- Per què vaig buscar-lo? Quin problema tenia?
- Em va atendre correctament? Va fer el que vaig demanar?
- Em va cobrar el que havíem pactat?
- Vaig tindre maldecaps posteriors? Va resoldre el problema?

31 Coneixes els llibres que hi ha tot seguit? A partir de les il·lustracions de portada i del resum argumental de la contraportada, redacta una presentació breu per a un club de lectura, entre 150 i 170 paraules. Has de seguir l'estructura:

1. Referències a l'autor: qui és?, té més llibres publicats?
2. Característiques de l'obra: per què ens pot agradar?, de què tracta?
3. Per què l'hauríem de triar?

Quan anàvem a l'estraperlo

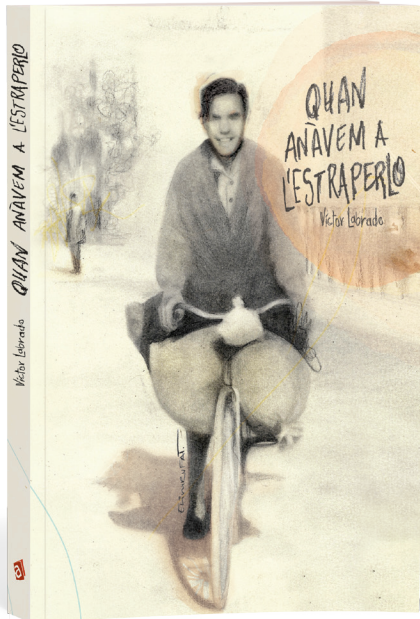
Víctor Labrado (Sueca, 1956), narrador i assagista, és autor de novel·les sense ficció com són *La mestra*, un *best-seller* de les lletres valencianes sobre els orígens de l'ensenyament en valencià, *La guerra de quatre* o *No mataràs*. Ha escrit també sobre tradició oral valenciana –*Llegendes valencianes* i *Llegendes de la ciutat de València* i sobre aspectes de la nostra història literària: *El segle valencià* i *Tirant, l'heroi fràgil*. Ha rebut guardons rellevants, entre els quals el Premi Enric Valor de Novel·la i el Premi d'Assaig dels Ciutadans d'Alzira.

Quan anàvem a l'estraperlo és un testimoni extraordinari de la lluita per sobreviure, de la picaresca dels pobres per burlar l'autoritat i guanyar-se el pa de cada dia. Amb un estil despullat, directe i vibrant, a mitjan camí de la novel·la d'aventures i la crònica, Víctor Labrado reconstrueix la memòria d'un temps duríssim: del final de la segona República a la immediata postguerra, quan a la misèria i la fam calia sumar la repressió franquista. Amb una bicicleta, a trenc d'alba i escapant sempre de la guàrdia civil, el jove protagonista de la novel·la recorre pobles i ciutat entre València i Alacant carregat d'arròs, blat, oli o sardines. En una època de racionament dels aliments bàsics i de restriccions de tota mena, anar a l'estraperlo era una de les poques sortides dignes.

El meu nom no és Irina

Xavier Aliaga (Madrid, 1970) viu a Xàtiva, és periodista i escriptor. Ha col·laborat en diversos mitjans com ara *El País*, *Levante-EMV*, *Avui-El Punt* i la revista *El Temps*, de la qual és el responsable de cultura. Ha publicat les novel·les *Si no ho dic, rebente*, *Els neons de Sodoma*, *Vides desafinades* i *Dos metres quadrats de sang jove*, per les quals ha rebut premis tan importants com ara l'Andròmina dels Octubre, el Joanot Martorell i el Premi de la Crítica.

La vida de Nèstor, un estudiant de batxillerat aficionat a escriure relats, fa un tomb quan arriba a l'institut Irina, una jove enigmàtica d'origen rus que és la imatge viva d'un personatge dels seus contes. Amb ella comença una relació intensa plena de complicitats literàries, secrets i mitges veritats. Mentrestant, la família de Nèstor, amb una germana menuda desbocada i uns pares que no se suporten, camina cap a la descomposició. Novel·la de descobriments, iniciàtica, en la qual la ficció i la realitat es barregen al caliu de les experiències i vivències que van alimentant la creativitat i la voracitat literària.

Quan anàvem a l'estraperlo
Autor: Víctor Labrado
Andana Edicions
182 pàgines

El meu nom no és Irina
Xavier Aliaga
Andana Edicions
180 pàgines

El futur laboral

32 (Àudio 3) Escolta la cançó «El carrer de l'amargura» del grup Zoo. La cançó està en valencià col·loquial, un registre adequat en el seu context, però amb paraules que no són normatives en situacions formals. Encercla les paraules o expressions que no són normatives i indica quina seria la forma correcta. Per exemple: *arrapaes (arrapades)*; *curro (faena)*, etc.

Deixa València a juliol,
últim examen, primer raig de sol,
porta les mans arrapaes de fer extres,
tot el dolor de la vinya als renyons.
Creua la pista de Silla a migdia,
sona l'herència, li cau la suor.
Mira l'arròs, la Ribera que brilla,
tira per dins: Alacant interior.
Ix d'Alacant, cara amunt la Mariola,
va i torna al poble a diari, no pot
amb el lloguer i amb el curro ella sola.
Cuina el sopar de sa mare, no vol
que ningú sàpia què cobra per hora,
condescendències les justes, amor,
tot el que té pel seu fill que diu hola
des del seu ventre, batega el seu cor.
Però el rellotge s'atura allà dalt,

i es mesclen la locura, la mort i el carnaval...
I arriben festes de nou,
i allò que cou ja no cura,
i el poble sopa al carrer,
al teu carrer, carrer de l'amargura.
Mira el paisatge sentat a la plaça,
pengen les llums i les flors dels balcons.
No pot anar al casal ni de caça
i les olives li donen pa poc.
Enguany l'orquestra està enfront de casa,
música i festa, la dansa, el bastó.
A estes altures, i faça el que faça,
ja va per dins tota la processó.
Però el rellotge s'atura allà dalt,
i una altra criatura comença una aventura.
I el iaio sap que s'acosta el final,
i es mesclen la locura, la mort i el carnaval...

33 La cançó parla, entre altres coses, de la situació laboral dels joves. Prepara un monòleg sobre el futur laboral de la joventut. Pots utilitzar les idees que proposem i afegir-ne de noves.

El futur laboral de la joventut

La joventut ho té especialment difícil per a trobar faena. D'una banda, hi ha una part de la joventut molt ben preparada, la millor de la història. Persones amb estudis superiors que han d'emigrar a altres països per a treballar, en condicions no sempre favorables, o bé acceptar faenes de becari o amb salaris minsos. D'una altra banda, hi ha una altra part de la joventut que, sense emigrar, es veu obligada a acceptar treballs on els exploten. I també hi ha joves, la generació *ni-ni*, que ni han estudiat ni tenen interès a treballar, i pensen viure a costa dels pares tota la vida.

34 Cada vegada és més freqüent que, en algunes empreses, es permeta conciliar el treball a casa. Coneixes persones que treballen a casa? Molts són autònoms, correctors lingüístics, dissenyadors, arquitectes, artistes... però també n'hi ha que comparteixen hores a casa i hores al lloc de treball. Fes una llista de possibles avantatges i desavantatges de treballar a casa o fora. Després, conversa amb una altra persona i argumenteu, cadascun, a favor o en contra.

66

Per a escoltar i veure els vídeos del grup ZOO pots visitar: <http://zooposse.com/videoclips/?lang=es>

99

El perfil

 Joan Olivares és escriptor, professor de Física i constructor de rellotges de sol. En el llibre del B2 ja vam parlar de Ca les Senyorettes, la casa rural que té a Otos (la Vall d'Albaida). En l'entrevista, conversa de llibres, literatura i moltes coses més. Llig-la atentament i, en acabant, elabora un resum amb les idees més importants, una per resposta. Després, exposa'l oralment.

Mentre vos esperava, a part d'observar els rellotges de sol, també he vist que a la casa [l'hotel rural Ca les Senyorettes] hi ha uns fanalets de decoració que porten el títol de les vostres novel·les. Quan comenceu a escriure?

Crec que, per a qui té afició per escriure, és una cosa innata, independentment que després les teues circumstàncies personals t'ho permeten o no. Però, en el meu cas, les meues pretensions eren participar en el programa de festes del poble o fer un conte per als amics. Podríem dir que el canvi es produeix l'any 95 o 96, quan escric un conte una mica més llarg, un conte basat en una història que m'havia explicat un home del poble, justament quan anàvem a fer la verema. L'home tenia un gran sentit de l'humor, sabia explicar historietes, sabia acomboiar molt bé, sobretot als jòvens. Ell era prou major, i ens acomboiava molt, sobretot amb històries sempre de temes picantets. Hi va haver una història que em va paréixer molt interessant, molt curiosa, molt graciosa. La contava com si li haguera passat a ell, però segurament se l'havia inventada. Així, vaig estirar un poquet la història i la vaig convertir en un conte llarg. Resultava que ací, a la Vall d'Albaida, es convocava el premi de literatura eròtica, i la historieta seguia la temàtica. Llavors, si el premi s'haguera fet en un altre lloc no m'hauria passat pel cap, però ja que era de la meua comarca, vaig decidir estirar-la una mica més fins que tinguera les seixanta pàgines a què m'obligaven les normes del concurs, i la vaig enviar. I ja està. A partir d'ací, les coses es van desencadenar: vaig guanyar el premi amb *Dies de verema* (Bromera), fet que em va donar l'estímul i la confiança suficients per a mamprendre un altre projecte una mica més seriós: escriure una novel·la protagonitzada per un personatge del meu poble i que portaria per títol *Vespres de sang* (Bromera).

Però tot sempre en català, no?

Sí, sempre, sempre. De fet, segurament jo no haguera novel·lat en castellà mai de la vida. Ni m'ho hauria plantejat. De xiquet, sí que escrivia el meu diari –a vegades amb pretensions, eh?, amb pretensions infantils, evidentment– i ho feia en castellà, com tocava aleshores. Després, de major, recorde quan vaig arribar a València i vaig descobrir que es podia escriure en valencià –perquè jo ho vaig descobrir d'adult– i allò em va significar un canvi total en la meua manera d'entendre la literatura. És a dir, fins aleshores, la literatura era una cosa que em venia de fora cap a dins, que m'arribava

escrita per uns altres. Ara bé, quan vaig llegir coses escrites en català, vaig començar a sentir-les meues, i vaig descobrir la possibilitat que anara de dins cap a fora, la possibilitat de convertir-me jo en creador. Ho veia d'una manera molt llunyana, però que ja no veia la literatura com una cosa que no tenia res a veure amb mi, que és com l'havia vista sempre, sinó com una cosa pròxima, del meu entorn, de la meua vida, de la meua llengua, i això em va obrir un altre món en la meua trajectòria professional i acadèmica, que, tot siga dit, anava per un altre cantó. Fins que no em vaig fer molt gran, no m'ho vaig plantejar d'una manera més seriosa.

Bé, supose que el problema lingüístic ja forma part del nostre dia a dia. Des del punt de vista de professor de matemàtiques, com veieu la llengua entre els més joves?

Home, a l'institut d'Albaida es parla valencià en un percentatge molt majoritari. Com que l'aprenen a casa i a l'escola, els jòvens el veuen d'una manera molt natural. El problema és quan molts jòvens d'altres comarques l'aprenen a les aules i quan n'ixen, la societat no els ofereix cap àmbit més on puguen continuar veient-lo amb naturalitat. De totes maneres, jo trobe a faltar que els jòvens siguen més combatius, és a dir, s'ho prenen com que està molt bé, es mostren a favor de parlar-lo, però de combativitat, res: si els ve en castellà, ho accepten en castellà, i res més. I això em pareixeria bé, si hi haguera una igualtat entre les llengües, però si n'hi ha una de més forta i una altra de més fluixa, per a aconseguir la igualtat necessitem una discriminació positiva, una competitivitat a favor. I això, en la joventut, ho veig poc. No és que no ho veja, eh? Hi ha jòvens que sí, però, en general, respecte a la meua època –jo sóc de la transició i aleshores els poquets que érem, érem molt combatius– veig molt de passotisme.

És difícil que els otosins no sàpien en quina hora viuen? Com naix l'afició pels rellotges de sol que s'ha convertit en una ruta per tot el poble d'Otos?

Naix perquè en un moment donat faig classes d'astronomia a l'institut, i un dels capítols del temari explicava com es feien rellotges de sol. Aleshores jo, com que sóc curiós i aquestes coses sempre m'han despertat una mica d'interès, vaig provar de fer-ne un a casa aprofitant que hi havia una paret ben orientada. La qüestió és que vaig seguir les instruccions del capítol, vaig veure que la cosa era compli-

cada –això va fer que m'hi interessara més–, vaig comprar llibres sobre el tema i vaig descobrir un món que desconeixia completament. Em va paréixer fascinant i hi vaig quedar enganxat.

I d'ací a la Ruta dels Rellotges de Sol a Otos?

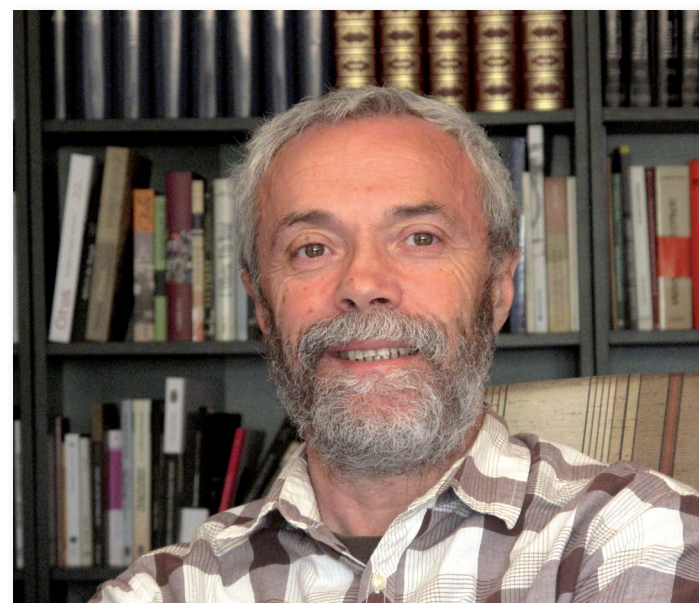
Tot el procés de la meua relació amb els rellotges de sol naix d'una manera quasi espontània, molt natural. Primer faig un rellotge de sol a casa, l'ensenye a un amic, l'amic em diu «fes-me'n un a la porta de ma casa», un altre amic el veu, i etcètera. Ve un amic del poble del Palomar, veu el rellotge, i em comenta que n'hem de fer un al seu poble. Aleshores parle amb Rafa Amorós, a qui la cosa li interessa. Més avant ens crida un altre amic, de l'Ajuntament de Benissoda. Així la cosa va creixent; després ve el de Benigànim, el de Guadassèquies, el de Bellreguard, el de Llocnou... Comencem a fer rellotges perquè uns ajuntaments s'ho passaven als altres, la gent ho veia i feia gràcia. Però això, crec, es deu al fet que un rellotge de sol té una doble utilitat: Rafa Amorós –a qui devem gran part del mèrit– ha sabut integrar la part artística i la part tècnica, i la doble utilitat no la tenen les escultures normals. Les estructures normals tenen una part estètica, però, en general, no tenen res d'aplicació pràctica. I pareix que en els rellotges de sol la part estètica és el que té més importància, però també una aplicació pràctica, i és que, a més, funciona! Això últim ho dic perquè hi ha molts rellotges de sol a tot el món que, a l'hora de la veritat, no funcionen, ja que només tenen una funció estètica. I res, la cosa va anar creixent: vam arribar a Reus; vam arribar a l'Argentina, on també n'hem fet un. I en un moment donat ens proposem de fer una espècie de parc temàtic, un projecte més gros, amb més transcendència, que arribe a més gent. Ho proposem a l'Ajuntament d'Otos, i ho troba interessant. D'ací passem al PRODER, que és una institució europea que

dóna subvencions per a fomentar les economies rurals. Fem un projecte que agrada moltíssim i ens en subvencionen el 96%. Ara tocava dissenyar el projecte, i així acomboiem tots els artistes que hi van col·laborar: Alfaro, Manolo Boix, Toni Miró... artistes de primera línia mundial! Després encara ha crescut més perquè molts particulars s'hi han volgut afegir i ens han demanat que dissenyàrem rellotges de sol per a ells.

Però a Otos o, més concretament, ací a Ca les Senyorettes, els rellotges de sol no són l'únic atractiu. Des de fa uns quants anys hi heu celebrat les Nits Temàtiques, en què s'ha parlat de bolets, s'hi han fet homenatges a l'Ovidi, s'hi han presentat llibres i discs, s'hi han enregistrat videoclips...

Sí, Ca les Senyorettes naix sense saber molt bé cap on anem, i també, com en el cas dels rellotges de sol, hi ha una persona o, més ben dit, un personatge clau, que ens ajuda a donar-hi la tercera dimensió: Pep Albinyana. És el comboiador que, en un moment donat, proposa que vinga Paco Muñoz un dia a cantar, que vinga Toni de l'Hostal, que fem una nit temàtica dedicada a Ovidi i li posem Sant Ovidi, que fem xarrades... I bé, a poc a poc algunes coses s'han «institucionalitzat»: unes van en la via més cultural i musical, i, unes altres en què també ens hem especialitzat van a la qüestió gastronòmica. En aquest aspecte, també tenim un punt de suport important, que és Casimir Romero, una persona que domina moltíssim la cuina tradicional i que ens ajuda a fer menús sobre les figues, sobre els bolets... sobre tota mena de sopars temàtics, en resum. A partir d'això, Ca les Senyorettes ha adquirit un cert prestigi, una certa fama no tan sols de casa rural o restaurant, sinó també d'un lloc on la cultura i la gastronomia es donen la mà.

Entrevista d'Àngel Cano publicada a *Vilaweb* el 16 d'octubre del 2014

Ruta dels Rellotges de Sol d'Otos

DISSABTE 24 D'OCTUBRE,
a les 11, davant de l'església

temps d'històries a Otos

una passejada per la ruta dels rellotges de sol d'Otos i per l'obra literària de Joan Olivares

en acabant hi haurà un dinar a Ca les Senyorettes, menú 16€, reserveu en:

Més informació en:
Hotel Restaurant 'Ca les Senyorettes' Otos - Vall d'Albaida (València)
t. 96 235 80 32 - 620 588 724
www.ruralotos.com
casa@ruralotos.com

Menú especial Ca les Senyorettes

entrants
-olives, formatge
-amanida dolça amb panses, pipes, formatge dacsa i mel.
-cassoleta d'esclata-sangs

plat de calent
-arròs de muntanya (amb bolets variats)

-crema casolana de garrofa
-cafès i infusions

begudes:
cabernet sauvignon del terme,
cervesa i refrescs

Reserveu el dinar al restaurant.
tel: 962358032.
mail: casa@ruralotos.com.
whatsapp 619359846

Àrea 1. Comprensió, expressió i interacció escrites

- 1 A continuació llegiràs un article de Josep Lacreu. En l'extracte se n'han eliminat cinc fragments. Tria dels fragments A-G el que s'adequa més bé a cada buit (1-5). Tin en compte que hi ha dos fragments que no corresponen a cap buit.

L'artista i l'artista fallers. Josep Lacreu

17 març del 2017

El sufix *-ista* és enormement productiu. En el *Diccionari normatiu valencià* ara hi ha exactament 1065 paraules formades amb este sufix, i de segur que amb el pas del temps se n'afegiran moltes més. S'usa per a indicar el nom de professions (*analista, callista, dentista*), per a referir-se a persones que practiquen algun esport (*ciclista, futbolista, excursionista*) i també per a designar els seguidors d'una determinada doctrina política (*socialista, comunista, anarquista*). Prové del llatí *-ista*, que al seu torn l'havia pres del grec *-ist* s. En llatí i en grec era un sufix invariable, i així s'ha mantingut també en castellà (*un artista / una artista*), en francès (*un artiste / une artiste*), en anglés (*an artist*), en italià (*un artista / un'artista*) o en portugués (*um artista / uma artista*). Però en valencià, no; en l'expressió oral dels valencians l'antic sufix *-ista* s'ha desdoblant en *-iste* i *-ista*, segons el sexe de la persona a què s'aplica, i així diem, efectivament, *un artiste* quan ens referim a un home especialment dotat per a les arts, i *una artista* quan es tracta d'una dona amb les mateixes habilitats. No és un desdoblament encunyat recentment. Esta diferenciació morfològica de gènere ja apareix en textos antiquíssims. En el *Llibre de la Cort del Justícia de València*, per exemple, publicat en 1280, es fa referència a l'«eglésia de Sen Johan Evangeliste»; Ausiàs March, en el poema LVII, amb una declaració prematurament igualitarista, declara que «Poble yo dich a rey, peons e roch, / duch, cavaller, juriste, menestral» (1425); per la seua banda, Jaume Roig, referint-se al canonge Guauderich Soler, en diu que és un «doctor llegiste, gran canoniste»; per no fer-ho llarg, citarem una última referència literària del patriarca de la nostra Renaixença, Teodor Llorente, que en un poema dedicat a Francesc Vinyas es referix a ell amb l'apel·latiu de «Dijós artiste» (1888). (1) De les dades anteriors es pot col·legir que es tracta d'un fenomen que es gesta en el segle XIII, si no abans, i que perdura amb una gran vitalitat fins als nostres dies.

Val a dir, a més, que, contràriament al que alguns creuen, no és una diferenciació privativa dels valencians: es tracta d'un fenomen general de tot el sistema lingüístic. Els catalanoparlants de l'anomenat *dialecte oriental* no en són (del tot) conscients, és cert. Com que neutralitzen les *aa* i

les *ee* en posició àtona en [], no distingixen la diferència entre *artiste* i *artista*, de la mateixa manera que tampoc aprecien cap diferència fonètica entre *mestre* i *mestra* o *alumne* i *alumna*, per posar només un parell d'exemples. Però en la resta de parlars en què s'articulen clarament les *aa* i les *ee* la diferència es practica de manera general. És per això que, partint de la tradició literària i del fet que es tracta d'un fenomen global, possiblement hauria sigut lògic que la distinció entre la forma masculina, acabada en *-iste*, i la femenina, acabada en *-ista*, s'haguera projectat també en la norma escrita de tota la llengua. (2)

L'Acadèmia Valenciana de la Llengua (3) ha incorporat al *Diccionari normatiu valencià* la moció de gènere en les paraules acabades en la terminació *-ista*: *-iste* per al masculí i *-ista* per al femení. Això significa, en primera instància, que els parlants no haurien de pensar, ni remotament, que quan fan la distinció parlen malament. En segon lloc, els professors i els examinadors haurien d'evitar temptacions punitives anacròniques per este motiu, com també les de considerar que es tracta d'un fenomen propi de registres poc formals. (4) Ara el que tocaria és explorar les possibilitats de potenciar l'ús d'un tret tan característic i injustament relegat del nostre parlar. En la nova televisió valenciana que prompte iniciarà les emissions, seria desitjable començar amb bon peu. I, sens dubte, seria un bon gest que es diguera *artiste* i *artista*, *turiste* i *turista*, *pianiste* i *pianista*..., segons que ens referim a un home o a una dona, de la mateixa manera que ho fem quan parlem de *arquitecte* i *arqui-*

tecta, enginyer i *enginyera* o *obstetre* i *obstetra*. (5) Els gestos són importants per a aconseguir la complicitat de tots els valencians. I les paraules són claus per a fer sentir la tele-

A. amb una curiosa conversió de <i>ditxós</i> en «dijós» per efecte d'una ultracorrecció del seu parlar apitxat
B. Al cap i a la fi, és una diferenciació semblant a la que opera en casos com <i>psiquiatre</i> i <i>psiquiatra</i> , <i>pediatre</i> i <i>pediatra</i> o <i>autodidacte</i> i <i>autodidacta</i> , tots ells mots de tradició recentíssima. I, francament, no pareix que hi haja cap raó filològica que avale la diferenciació morfològica de gènere en estes paraules i, al contrari, desaconselle la conveniència de fer-ho en casos com <i>artiste</i> i <i>artista</i> .
C. La RAE també ho fa per a moltes paraules del castellà.
D. partint de la pròpia tradició literària i amb la voluntat de recuperar la nostra realitat lingüística genuïna –que eixos són, al cap i a la fi, els objectius marcats en la seua llei de creació–,
E. que és la institució que s'ocupa d'esta mena de coses entre els valencians
F. La normativa no avala esta valoració prejudicial. L'actitud desitjable possiblement seria la contrària.
G. A través d'esta fórmula es permetria visualitzar les dones de manera natural a través del llenguatge, sense que quedaren subsumides en una referència amorfa

- 2 Tria una opció i redacta un text d'extensió entre 200 i 220 paraules. Nota: l'excés o el defecte en el nombre de paraules pot penalitzar.

Opció A. La cuina de latituds exòtiques s'estila i ja no es pot eixir a sopar si no es considera entre les opcions el sopar tailandés, el coreà o l'indi. De cada tres restaurants nous que s'obren, almenys un és de cuina exòtica. Primer van ser els restaurants orientals i ara són els libanesos, vietnamites i turcs. Redacta un text d'opinió personal en el qual exposes arguments i destaca els aspectes següents:

- La globalització permet l'obertura de restaurants de tota mena.
- Els viatges contribueixen a conèixer el que després es vol consumir ací.
- La nostra cuina també obri restaurants a l'exterior.
- No tots els restaurants exòtics aconsegueixen fer entendre la seua cuina.

Opció B. El veganisme, el vegetarianisme i altres opcions són cada vegada més seguides per ciutadans amb més consciència social i del planeta. Ja hi ha locals que ofereixen un menú elaborat a partir de productes de comerç just o on és impossible beure un refresc de cola perquè no en tenen. Redacta un text per al teu grup de companys i companyes de treball sobre el tema en què deixes clara la teua opinió. Has d'incloure-hi els aspectes següents:

- Augment dels negocis dedicats a les alternatives saludables i sostenibles.
- Dificultats per a seguir el veganisme o el vegetarianisme.
- Complementos vitamínics per a completar la dieta.
- Perill de les indústries de la carn i del peix.

3 Redacta un resum breu, amb una extensió entre 170 i 190 paraules, en el qual destaqués les idees principals de l'article següent, ja que la pàgina web on l'has de publicar t'ha limitat l'espai. Nota: l'excés o el defecte en el nombre de paraules pot penalitzar.

Nou atac lingüístic

RedactaVeü / Castelló de la Ribera. Dimecres, 18 de gener del 2017 a les 12:45 h

Un nou cas de discriminació lingüística ha arribat a la redacció del diari. En aquest cas, els fets han tingut lloc en l'àmbit sanitari i en una comarca, la Ribera Alta, majoritàriament valencianoparlant.

Maria José Doménech acudí el 13 de gener passat al Centre de Salut de Castelló de la Ribera per a rebre l'atenció del servei d'Infermeria de l'ambulatori, una situació que, segons afirma, pel seu estat de salut actual, «és habitual». Segons relata la pacient, es va adreçar a la infermera en valencià qui li va respondre que «no entenia el valencià». Doménech li va explicar que «no sabia» dir-li el número de SIP en castellà. Aleshores, apunta, «m'incorpà en dir-me que era la meua obligació saber el castellà» i, seguidament, afegí, «em digué que saber valencià no serveix per a res, "aprenega anglés i en traurà més profit"». En

última instància, la infermera va afegir que «quin costum teniu en aquest poble de parlar valencià», relata Doménech al diari.

La usuària de la sanitat pública valenciana ha interposat una queixa per aquest nou cas de discriminació lingüística, en què manifesta que l'atac la va fer sentir «molt malament i va agreujar la meua indisposició física, ja que pense que és un nou atac al meu dret d'expressar-me en la meua llengua. Llengua que és també oficial al meu país», conclou Doménech.

Davant dels motius que exposa en la queixa que ha fet arribar en exclusiva al diari, sol·licita a la Conselleria de Sanitat que «prenga les mesures pertinents perquè jo i tots els valencianoparlants puguem expressar-nos en valencià en tots els centres que gestiona la Generalitat».

Àrea 2 Estructures lingüístiques

4 Llig el text i ompli els espais buits amb una o dues paraules perquè tinga sentit. Hi ha buits que s'han de completar amb la informació que hi ha entre claudàtors. Fixa't en l'exemple (0).

Entre les llengües del món

El dia que Jahvé acabà la creació, va veure que tot era bo, [participi d'incloure] l'home que havia pasat a última hora i, no sé si abans o després de descansar, va fer també la dona. Llavors els primers humans, com que ja eren dos i no un, d'alguna manera de comunicar, a més de servir-se del tacte i dels ulls. Parlaven, doncs, i parlaven la mateixa llengua que el dimoni va usar per a temptar-los amb la poma, la mateixa que Jahvé va emprar amb veu malhumorada per a renyar-los i expulsar-los del paradís: la llengua original de tots els mites, aquella *Ursprache* que els etnòlegs alemanys del segle XIX van buscar tant de temps sense trobar-la mai. Passà el temps, el seny dels homes no progressà gran cosa, volgueren arribar fins al cel construint una torre altíssima, i l'amo del cel els va desmuntar l'abominable projecte: en, la confusió de les llengües seria el destí propi de la humanitat. És a dir que, després de Babel, la diversitat començava a ser possible, i amb ella les cultures i les civilitzacions. El mite original s'havia acabat, la llengua única també, i els humans degueren experimentar un profund desconcert i una profunda alegria: no arribarien al cel, [com a mínim] no en la vida mortal, potser en l'altra sí, no se sap mai, però s'escamparien i ocuparien la terra sencera.

Havien perdut la llengua divina, la llengua d'Adam, la llengua primera, però ja podien inventar totes les llengües del món. Podien, per tant, donar nom a totes les coses i moviments i fenòmens de la natura que anaven descobrint, tantes coses que al paradís terrenal no existien i per tant no hi havia paraules per a dir-les: donaren nom a les diverses formes de la neu i del gel, als colors del desert, als [substantiu que fa referència a un tremolor de la terra], als dolors de l'ànima i del cos, als desenganys i a la [emoció en què trobes a faltar alguna cosa perduda o enyorada], als odis i als amors. I tot això de les més diverses maneres, de maneres infinites, impensables abans de ser pensades, i sobretot abans de ser pensades amb paraules, que segurament és l'única manera que tenim els humans de pensar, i potser l'única manera d'emocionar-nos i sentir. Per això és tan trist comprovar que els idiomes es perden (*idioma*, en grec, vol dir 'caràcter propi, cosa pròpia'), que les [número 11 en lletres] llengües dels pobles samis de l'extrem nord d'Europa desapareixen implacablement, i amb elles els centenars de maneres de parlar de la neu i del gel, dels

efectes del fred, dels grans de rens i dels sentiments dels pastors boreals. Ser humà significa sentir i pensar amb paraules, veure el món amb l'idioma, amb aquesta cosa pròpia: i com menys «coses pròpies» ens queden, menys maneres tenim de ser humans. I si algun dia oblidem totes les llengües, si tots parlem igual, no serà un retorn al paradís joiós, serà un infern [superlatiu de trist].

No vull imaginar aquell dia infeliç en què quedarem [participi de reduir] a una sola llengua universal, quan totes les cultures del món, totes les literatures, per ser comprensibles hauran de ser traduïdes a aquesta única llengua. Els qui de tant en tant [primera persona del plural de present d'indicatiu de traduir] literatura, sabem com és d'..... [verb, acció de tornar-se pobre] la millor traducció: com perdem, a cada pas, una part gran o petita d'allò que Homer o Dante volgueren expressar en cada vers. Fins ací, he recuperat parcialment un text que, en primera versió, va ser publicat a la revista *Mètode* de la Universitat de València, exemple esplèndid de revistes de ciència. A les pàgines monogràfiques amb el lema «Del crit a la paraula» hi havia una entrevista amb Noam Chomsky (personatge que l'encerta en allò que sap i l'erra sovint en allò que no sap), el qual, quan li pregunten per què la diversitat lingüística és valuosa i mereix ser protegida, respon: «Per la mateixa raó per la qual estic a favor de protegir la ciutat de Venècia de la seua destrucció per les inundacions». [...]

JOAN F. MIRA. Article publicat a *El Punt Avui* el 14 de desembre del 2012

5 Ompli els espais buits amb la paraula o paraules adequades, segons la definició que es dona per a cada cas. Fixa't en l'exemple que hi ha al començament (0).

Tenia deu anys i les coses eren molt diferents. De la Leiza d'abans només conservava els *rulls* (0) foscos i la mirada profunda i seriosa que adreçava a un entorn que trobava cada vegada més hostil. Havia après a callar i, de tant no dir les coses que sabia, s'havia convertit en una nena silenciosa que jugava poc i no reia. Damunt del llit, una vella (1) de cabells arrissats li recordava que encara era petita i rebia la poca tendresa que Leiza era capaç d'..... (2).

Ja no vivia el pare. Tal com ella havia advertit una llunyana vesprada d'hivern, va morir l'..... (3) mateix. La mare (4) d'impotència i la mirà amb rostre horroritzat quan li donaren la notícia. Potser per això no havia anat al seu costat a abraçar-la i a consolar-la, i Leiza havia hagut de plorar la pèrdua del pare sola en la seua habitació, agafada a la nina que se li (5).

Des d'aleshores, la mirada de la mare sempre estava plena de llàgrimes i de retrets, com si fóra culpa de Leiza que el cos del marit estiguera dins d'un (6) i no poguera tornar mai més a casa amb elles, com si ella l'haguera condemnat en fer la predicció.

Tot havia canviat aquell dia. Leiza recordava que abans ja havia tingut aquells instints extraordinaris, aquells reflexos en el cervell que obrien finestres al que succeiria després. Però a partir de la mort del pare va ser conscient que era diferent. Potser eren els ulls inquisidors de la mare perseguint-la el que li recordava a cada segon que ella era distinta dels altres, una mirada on l'amor havia desaparegut i havia sigut substituït per (7).

Ni tan sols residien al mateix lloc on havia nascut. La mare deia que la gent era dolenta, i per això s'havien mudat i s'havien refugiat en una casa allunyada en un petit poble. Però Leiza sabia que havien canviat de (8) per ella, pels rumors que corrien sobre aquella nena desconcertant que intuïa coses i preveia les morts. Ara la mare treballava al camp. Feia llargues jornades collint fruita i quan tornava a casa estava tan cansada que a penes parlava. No coneixien ningú en aquell indret i ningú no les coneixia. L'únic contacte amb la gent era l'obligació d'assistir a escola cada dia, una petita escola rural amb nens de diverses edats. Cada (9), abans d'anar-se'n a treballar, la mare li feia la mateixa advertència: «No digues res, a ningú». I Leiza ja sabia a què es referia amb aquell res, perquè en aquell mot hi havia la seua desgràcia. Tot anava pitjor que abans i sentia que en certa manera era culpa seua. Veia el seu entorn i sabia coses que els altres ignoraven. Contemplava homes i dones vivint una vida normal i era conscient que només ella (10) les malvestats que el futur immediat els tenia reservats.

La mèdium, SILVESTRE VILAPLANA, Bromera (adaptació)

0. Cabells en forma d'anell, caragolats.	6. Construcció de fusta per a enterrar els morts.
1. Joguet que imita una figura humana, amb què jugaven sobretot les xiquetes.	7. Por. Substantiu. Sentiment de temença.
2. Derivat de radi, que desprén alguna cosa.	8. Sinònim de casa, habitatge. El nom evoca el foc de la casa.
3. El dia que segueix immediatament aquell de què es parla.	9. Primera part del dia.
4. Emetre gemecs.	10. Verb. Preveure el que passarà.
5. Que es pareix o té retirada a algú.	

6 A continuació tens cinc parelles d'oracions. A partir de la primera, completa els espais buits de la segona, de manera que tinguen el mateix significat. Si no cal posar-hi res, indiqueu-ho amb el signe ø. Fixa't en l'exemple:

He comprat pa al forn de Morella.
N'he comprat al forn de Morella.	Ja que eren els primers, no van fer cua.
Com ___ eren els primers, no van fer cua.
Quan van tocar les sis, Jaume va dir que tornava a sa casa.
___ tocar les sis, Jaume va anar ___.	Carme va portar dos regals als seus nebots.
Carme va portar ___ dos.
És probable que arribe a les set i mitja.
Deu ___ arribar a les set i mitja.	Tens fam? Vols que et prepare l'entrepà de tonyina?
___ tens? Vols que ___ prepare?

Àrea 3. Comprensió, expressió i interacció orals

Escoltaràs un text dues vegades i tindràs temps entre la primera i la segona vegada per a respondre a les preguntes.

7 (A) (A) Ara escoltaràs un reportatge radiofònic. Tria per a cada afirmació l'opció més adequada amb el contingut:

1 Els Ports és una comarca desconeguda perquè...
a) està molt aïllada de la resta.
b) para molt lluny.
c) ha rebut pocs turistes.	5 La forja de Lessera està ambientada en...
a) el segle xv.
b) el temps dels ibers.
c) el segle xix.
2 Els Ports té...
a) 3.000 habitants.
b) 8.000 habitants.
c) 5.000 habitants.	6 Noverinti universi recrea la vida a...
a) Vallibona.
b) Morella.
c) els Ports.
3 Les històries naturals és obra de...
a) Joan Andrés Sorribes.
b) Carles Salvador.
c) Joan Perucho.	7 Els Ports fa frontera amb...
a) la comarca del Matarranya i Tortosa.
b) Matarranya, Tortosa i la Tinença de Benifassà.
c) Matarranya, Tortosa i Aragó.
4 Cabrera va ser...
a) un escriptor.
b) un personatge de ficció de <i>Les històries naturals</i> .
c) un general carlista.	8 En el fragment de Noverinti universi hi ha...
a) una carrasca que fa molta ombra.
b) una carrasca vora la qual descansa sempre el personatge.
c) una carrasca al costat d'una font.

Descobrint Morella i els Ports

La comarca dels Ports és una terra instal·lada en un temps propi. L'aïllament tradicional i l'escassa població ha afavorit que s'haja conservat amb una puresa i una naturalitat esborronadora. Dels atractius que té, en parla una nova pàgina web de promoció turística, www.elsports.es i un vídeo que vos recomane, *Els Ports és autèntic*. De totes les comarques valencianes, els Ports és potser de les més desconegudes, pel caràcter septentrional i de frontera. Amb capital a Morella, de vora tres mil animetes, inclou llogarets com Castellfort, Cinctorres, Forcall, Herbers, la Mata, Olocau, Palanques, Portell, Sorita, la Todolella, Vallibona i Villores. En total, cinc mil habitants censats per a una comarca muntanyenca d'extensió considerable.

Els Ports són terra de llegendes i de literatura, terra de frontera entre Catalunya i Aragó, de testimonis del passat medieval i prehistòric. Joan Perucho recrea la comarca des de la seua particular visió erudita i fantàstica en *Les històries naturals*. En *Les històries naturals* apareixen cançons, poemes, himnes en llatí i una bona colla d'elements que barregen passat i present, història i llegenda. Un dels personatges és el mític general carlista Ramon Cabrera, atacat per un vampir del temps de Jaume I durant l'estada

a Morella. Ignorem per què Perucho va voler ambientar un episodi de vampirs a la capital dels Ports. Potser el seduï la Morella femenina de Poe? Potser el captivà la ciutat medieval «d'un efecte visual grandios»? Allò cert és que ens ha deixat episodis d'allò més singulars, on combina història i fantasia, una bona lectura si decidim visitar la comarca.

A gosades que Cabrera és el personatge més literaturitzat. Tenim les novel·les d'Andreu Carranza, *L'hivern del Tigre*, de Fernando Martínez, *El rey del Maestrazgo* i de Joan Andrés Sorribes, *La creu de Cabrera*, per posar exemples reeixits. En parlen Pío Baroja, Benito Pérez Galdós o Valle Inclán al segle xix, fins i tot algun escriptor anglès, com ara Makepeace Thackeray. No obstant això, si hem de triar un autor per llegir abans, durant o després d'una visita als Ports, ho tenim clar. Joan Andrés Sorribes i la seua tetralogia etnohistòrica: *La forja de Lessera* (Tàndem, 2000), ambientada en temps dels ibers; *Noverint Universi* (Tàndem, 2000), novel·la històrica del segle xiv; *La creu de Cabrera* (Bromera, 2003), sobre el general carlista i el segle xix; i l'última novel·la, *Pedres marcades* (Bromera, 2017), sobre un misteri al voltant de l'ermita de Santa Llúcia de

Morella.

Noverint universi narra els trasbalsos que les diverses epidèmies de pesta de mitjans de segle XIV van causar a la vila de Vallibona i les penalitats dels seus habitants. El paisatge i la gent, els conflictes entre el poble i els senyors són protagonistes. Encaixonada a la vora del curs del riu Cérvol, els habitants de Vallibona viuen sota la pressió de la volubilitat de la terra, dels impostos senyorial de Morella i de les ambicions del monestir de Benifassà. Noverint universi és una mostra de la millor narrativa històrica, amb personatges inoblidables: mossén Guillem Bareda, Miquel l'Escurçoner, Arnau de Fonoll o Mundet de Cabreta:

«Recolzat contra el tronc d'una immensa carrasca de

pell quasi humana, va traure l'aigua per fer-ne un bon glop. Tot, en aquell indret, eren gestos rituals que repetia cada vegada que hi passava, des que tenia memòria. Sempre la mateixa carrasca, els mateixos moviments per a beure, el mateix ordre per a descobrir les coses amb la mirada. No gosava alterar la seua conducta no fos cas que, amb els canvis, desapareguera l'encanteri».

Alhora, els Ports són el pont natural per als nostres veïns del nord, la comarca del Matarranya. Cosins germans com Ràfels, Vall-de-Roures, Queretes, Calaceit. I també els veïns de Tortosa o de la Tinença de Benifassà, una altra comarca enigmàtica i corprenedora, de visita obligatòria.

Article de Francesc Gisbert a «Viatjant i llegint» del diari *La Veu*

8 Prepara un monòleg sobre el tema que et proposem. Llig la introducció del tema i tria les idees que consideres, a més d'afegir-ne de noves.

Dones i homes cobren igual?

Tema

Segons diversos estudis, les dones i els homes no tenen els mateixos sous. Els homes cobren de mitjana un 20% més que les dones pel mateix treball, i ocupen la majoria de càrrecs de responsabilitat. Les dones són majoritàries en sectors tradicionalment femenins, com ara la neteja o l'atenció a persones grans. En canvi, els homes són majoria en la construcció, l'agricultura i el transport.

Idees:

- Situació real i coneguda del teu entorn familiar i d'amistats.
- Situació en altres països o cultures.
- Evolució de la situació entre la generació dels avis, pares i fills.
- Mite o realitat?
- Mesures per a capgirar les possibles discriminacions.

9 Per parelles, heu de mantindre un diàleg sobre la situació comunicativa que proposem. Llegiu la introducció del tema i les idees que heu de defensar a partir del paper que vos atorga cada proposta. Heu de participar en la conversa de manera equitativa, sense protagonismes. Eviteu les respostes curtes o massa llargues, i mostreu-vos participatius i col·laboradors amb el vostre company.

SITUACIÓ COMUNICATIVA

Persona A

En una reunió de veïns, està a favor d'apujar la quota de la comunitat i invertir en instal·lar un ascensor. Viu a l'últim pis i al·ludeix a les persones grans de l'edifici, a l'esforç que suposa pujar carregat de bosses, al fet que un ascensor augmenta el preu dels pisos.

Idees:

- Solidaritat amb els veïns dels pisos alts
- Invertir en la millora de l'edifici apuja el preu dels pisos, en cas de venda
- Hi ha una oferta molt econòmica

SITUACIÓ COMUNICATIVA

Persona B

En una reunió de veïns, està en contra d'apujar la quota de la comunitat o d'invertir en la instal·lació d'un ascensor. Viu al primer pis, és jove, té bona salut. Denuncia que sempre paguen els mateixos, i que hi ha veïns que deuen molts mesos a la comunitat. Afirmar que l'obra és caríssima i abans s'han de reparar altres coses més urgents, com ara les goteres de les terrasses o pintar la façana, que cau a trossos.

Idees:

- Per a posar un ascensor han de pagar tots, també les quotes endarrerides.
- Hi ha veïns molt salvatges a l'edifici que desbaratarien l'ascensor en quatre dies i no es mereixen tantes atencions.
- Pujar escales és saludable per a la salut, sobretot, en el cas de les persones grans de l'edifici, que passen tot el dia veient la televisió.

